

Dr hab. inż. Jerzy Montusiewicz, profesor w Politechnice Lubelskiej, pracownik Katedry Informatyki. Twórca i kierownik laboratorium „Lab 3D”. Główny obszar jego zainteresowań naukowych obejmuje wykorzystanie komputerowych technologii 3D w zakresie archiwizacji i udostępnianie obiektów materialnego dziedzictwa kulturowego. Współorganizator i uczestnik wielu ekspedycji naukowych do Uzbekistanu w celu skanowania 3D obiektów architektonicznych i muzealnych.

Rahim Kayumov, pracownik Państwowego Uniwersytetu w Samarkandzie. Twórca i kierownik Scientific-Experimental Museum-Laboratory. Historyk, historyk sztuki, wychowawca wielu pokoleń muzealników Uzbekistanu. Od 2017 r. koordynator współpracy akademickich i muzealnych środowisk z Uzbekistanu z polskimi naukowcami powiązanymi z laboratorium „Lab 3D” Politechniki Lubelskiej, w tym projektu „3D Digital Silk Road”.

Jerzy Warakomski, absolwent Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Pracownik Wydziału Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Lubelskiej. Humanista, lingwista, tłumacz języka angielskiego, rosyjskiego i nie tylko. Od wielu lat powiązany ze środowiskiem „Lab 3D” i tematyką dotyczącą cyfryzacji zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego i jego udostępniania. Uczestniczył w realizacji projektu „3D Digital Silk Road” w Uzbekistanie.

Pobierz
książkę

Wejść na
portal
3D Digital
Silk Road

1474 2024

550 LAT
WOJEWÓDZTWA
LUBELSKIEGO

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie
i Wydawnictwo Politechniki Lubelskiej

Zapraszają na spotkanie autorskie

Wokół opowiadania *Trębacz z Samarkandy*

Jerzy Montusiewicz | Rahim Kayumov | Jerzy Warakomski

10 grudnia 2024
godz. 17.00

Wojewódzka Biblioteka Publiczna,
Lublin, ul. G. Narutowicza 4
(sala konferencyjna, poziom -1)

Promocja książki:

Revisiting *The Trumpeter of Samarkand*.
Between automatic and literary
translation of a short story
by Ksawery Pruszyński

Spotkaniu będzie towarzyszyć wystawa fotograficzna
pt. „Wokół opowiadania *Trębacz z Samarkandy*”
autorstwa Jerzego Montusiewicza

Monografia poświęcona jest możliwości zastosowania tłumaczenia automatycznego dzieł literackich na języki nienależące do tej samej rodziny językowej, a także badaniu jakości przekładu przez porównanie tekstów uzyskanych automatycznie z tłumaczeniami literackimi. Praca dotyczy tłumaczenia z języka polskiego na język uzbecki i tadżycki opowiadania Ksawerego Pruszyńskiego *Trębacz z Samarkandy*, które powstało w 1942 roku. Specyfika zastosowanej metodyki działań polegała na tym, że żadna osoba nie znała jednocześnie języka oryginału (polskiego) i języków docelowych (uzbeckiego i tadżyckiego). W tym celu znaleziono język komunikacji (rosyjski), który był znany obu stronom i posłużył nie tylko do prowadzenia korespondencji, ale także pozwolił przez tłumaczenie opowiadania na ten język właściwie przedstawić zawartość tekstu, jak i większość kontekstów językowych. Do tłumaczenia maszynowego zastosowano powszechnie dostępny program Google Translate, zaś do porównania tłumaczenia automatycznego z tłumaczeniem literackim darmowy program DiffNow.

Właściwym rezultatem i dopełnieniem monografii jest zamieszczenie pełnych wersji literackich przedmiotowego opowiadania w pięciu językach: polskim, angielskim, rosyjskim, uzbeckim i tadżyckim, z czego dwie ostatnie wersje zapisano zarówno w alfabecie łańskim, jak i cyrylicy. Dla lepszego zrozumienia tekstu przygotowano w językach narodowych słowniki pojęć, terminów i postaci występujących w opowiadaniu.

Wykazano, że zastosowana metoda tłumaczenia dzieł literackich przez korektę tłumaczenia automatycznego na wersję literacką wykonywaną przez osobę znającą ten tekst w języku innym niż język docelowy jest metodą efektywną. Ten sposób postępowania może pozwolić na znaczne przyspieszenie udostępniania i wymiany wybranych dzieł literackich pomiędzy mniejszymi narodami lub krajami o sporadycznych związkach historycznych.

Autorzy wybrali wyjątkowy utwór literacki – opowiadanie polskiego autora, Ksawerego Pruszyńskiego, *Trębacz z Samarkandy*, którego zasadnicza akcja odbywa się w odległym od Polski o kilka tysięcy kilometrów mieście Samarkanda, leżącym obecnie w niepodległym państwie Uzbekistan, a w czasach akcji opowiadania w republice przynależnej do Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Akcja opowiadania dzieje się w 1942 roku. Są to lata szczególne ze względu na trwającą wojnę światową. Stąd autorzy w przedstawionej monografii zadbali, aby pokazać wiele różnych faktów historycznych, geograficznych, a także literackich – w tym legendy – kontekst wybitnie ludyczny, które zarówno występują w opowiadaniu, jak i w opisach historycznych. Te fakty zostały bogato zaprezentowane, aby czytelnik mógł lepiej zrozumieć to, co się dzieje w opowiadaniu, jak i lepiej zrozumieć, jakie więzi łączą od stuleci mieszkańców orientalnej Samarkandy oraz ludzi i miasta dalekiego Lechistanu (czyli Polski wraz z Krakowem).

Z recenzji Prof. Shokira Gofforova, Samarkand State University, Uzbekistan

W monografii autorzy prezentują sposób tworzenia tłumaczeń dzieł literackich z wykorzystaniem tłumaczenia maszynowego na orientalne języki: uzbecki i tadżycki, w sytuacji gdy znajomość języka oryginału i języka docelowego jest umiejętnością utworzonego zespołu, a nie pojedynczej osoby. Temat jest bardzo aktualny ze względu na fakt, że wśród tłumaczy i na rynku wydawniczym brakuje kompetentnych osób, które potrafią właściwie tłumaczyć dzieła literackie. Dotyczy to języków tradycyjnych (np. europejskich), a jeszcze bardziej języków, pomiędzy którymi nie ma styczności geograficznej, kulturowej czy religijnej. Taka sytuacja hamuje przepływ wymiany kulturowej opartej na tekstach źródłowych, a tym samym możliwość poznawania różnorodności kulturowej narodów. [...] Autorzy uzyskują skuteczne tłumaczenie opowiadania Ksawerego Pruszyńskiego *Trębacz z Samarkandy* na język uzbecki oraz tadżycki. Ponadto przeprowadzają analizę wersji tekstów uzyskaną po tłumaczeniu maszynowym i tekstów po korekcie literackiej, która obejmuje zmiany słownictwa, fraz oraz edycję.

Z recenzji Prof. Utkira Abdullaeva, Urgench State University, Uzbekistan